

Waarom Forum voor Democratie niet fascistisch is, maar wel verontrustend

Posted on 3 november 2026 by Hans Wansink

Robin te Slaa is een historicus die zich heeft gespecialiseerd in het fascisme en met name in de Nationaal-Socialistische Beweging (NSB) van Anton Mussert. In zijn nieuwe boek *Flirten met fascisme* concludeert Te Slaa dat Forum voor Democratie een aantal ideologische kenmerken met het fascisme gemeen heeft. Het gaat daarbij met name om de vermeende superioriteit van het Arische ras, om een Joods complot dat de wereld zou overheersen en om het idee dat de 'boreale wereld' in een bestaanscrisis verkeert.

Te Slaa moet evenwel ook constateren dat de verschillen met het fascisme van Benito Mussolini en het nazisme van Adolf Hitler zeker zo groot zijn. Bovendien bevat het verkiezingsprogram van FVD geen passages die je fascistisch kunt noemen. Fractievoorzitter Lidewij de Vos ontkent dat haar partij iets te maken heeft met 'omvolking' en ander extreemrechts gedachtegoed.

Wel doken bij de gemeenteraadsverkiezingen van dit jaar zes FVD-kandidaten op die eerder actief waren voor organisaties als Erkenbrand, de Geuzenbond, Voorpost en de Nederlandse Volks-Unie (NVU). Anderen hadden racistische en nazistische berichten geplaatst in appgroepen van de jongerenorganisatie JFVD. De Vos wuifde het weg als 'foute grappen' en verklaarde dat Forum 'fel tegenstander is van iedere vorm van geweld, haat of wat dan ook aan onverdraagzaamheid'.

Dubbelspel

Volgens Te Slaa speelt Forum een dubbelspel. Met Lidewij de Vos als boegbeeld weet de partij op veel rechtse kiezers een respectabele indruk te maken. Het frisse nieuwe gezicht op de posters was nodig omdat partijleider Baudet en andere kopstukken als Gideon van Meijeren, Pepijn van Houwelingen en Freek Jansen inmiddels te omstreden waren om electoraal potten te breken.

Forum had in 2023 tien van de twaalf zetels in de senaat en vijf van de acht zetels in de Tweede Kamer verloren. Met lijsttrekker De Vos won Forum in 2025 weer vier Tweede Kamerzetels. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 sleepte Forum een kleine 300 zetels in de wacht – tegen 47 in 2022. In de peilingen is de partij aan een opmars bezig.

Je kunt zeggen, zoals Te Slaa doet, dat het terugtreden van Baudet uit de schijnwerpers een tactische manoeuvre is die niets afdoet aan het 'flirten met het fascisme'. Maar je kan ook zeggen dat Forum heeft geleerd dat extremistische oprispingen de partij meer kwaad dan goed doen.

Sterker nog: mede op basis van het onderzoek van Te Slaa kun je concluderen dat Forum voor Democratie niet in de jaren dertig van de vorige eeuw gepositioneerd moet worden, maar deel uitmaakt van het hedendaagse rechtspopulisme dat overal in Europa de liberaal-democratische orde in de verdediging drukt.

Forum is zeker niet ongevaarlijk. Maar dat gevaar zit hem juist in de geopolitieke constellatie van vandaag. Vladimir Poetin en Donald Trump zijn de echte idolen van Baudet en de zijnen, niet Mussolini en Hitler.

Macht van de elite breken

Te Slaa wijst er zelf op dat Baudet in zijn proefschrift het streven van de Italiaanse fascisten en de nazi's naar Europese eenwording afwees als 'megalomaan imperialisme'. Forum ziet de eenwording van Europa juist als een bedreiging van de natiestaat. Terwijl de fascisten streefden naar een totalitaire staat om het 'internationale kapitalisme' te bedwingen, pleit Forum voor een veel kleinere overheid en het aanpakken van de 'verstikkende regelzucht'. De inspiratie komt van Trump en Elon Musk.

In de derde plaats, constateert Te Slaa, keerden de fascisten van de vorige eeuw zich principieel tegen de democratie. 'Zij beschouwden de irrationele massa's als politiek handelingsonbekwaam en derhalve niet in staat zichzelf te regeren.' Hedendaagse populisten 'prijzen daarentegen "het volk" als een bron van wijsheid'. Vandaar dat Forum de macht van de elite wil breken door middel van bindende referenda en direct gekozen burgemeesters en commissarissen van de Koning.

Twee andere kenmerken van het fascisme, de verheerlijking van geweld en het leiderschapsbeginsel, bespreekt Te Slaa niet. Maar van het eerste is geen sprake en van de messiasneigingen van oprichter Baudet heeft de partij afstand genomen.

De invloed van Baudet op de politiek van Forum blijft niettemin prominent. Zij komt het meest pregnant tot uiting in zijn bewondering voor Poetin. Te Slaa citeert een bericht op twitter van 11 februari 2022, vlak voor de Russische inval in Oekraïne: 'Poetin toont zich steeds duidelijker de leider van conservatief Europa. Prachtige vent. En hij heeft zo gelijk over de NAVO-agressie en de absurd oorlogszucht van EU, WEF, etc.'

In juli 2022 was de Russische ambassadeur in Nederland te gast op een symposium van FVD over Oekraïne. In een debat op 5 oktober 2022 in de Tweede Kamer verklaarde Baudet: 'Het is in mijn ogen het meest hoopvolle wat ik heb meegemaakt in mijn politieke leven. Er is een front geopend tegen de globalisten. Dat vind ik prachtig.'

Zo manifesteert Forum voor Democratie zich als de fanclub van Poetins Rusland met een fanatisme dat zelfs de rechts-populistische zusterpartijen doet blozen.

Geen isolement

Net als die partijen, die overal in Europa aan invloed winnen, pleit Forum in het verkiezingsprogramma van 2025 voor het staken van alle militaire en financiële steun aan Oekraïne. Alle sancties tegen Rusland moeten worden opgeheven – zoals ook Trump bepleit. Geopolitiek gezien zit Forum voor Democratie dus niet in een isolement. Dat verontrust mij meer dan de giftig-bruine oprispingen van Baudet en de zijnen die Te Slaa houdt voor het echte gedachtegoed van de partij.

Robin te Slaa: ***Flirten met fascisme. Het gedachtegoed van Forum voor Democratie****. De Bezige Bij, 166 pagina's, € 16,99.*

Wynia's Week *verschijnt 156 keer per jaar en wordt* ***volledig mogelijk gemaakt*** *door de donateurs. Doet u mee?* ***Doneren kan zo****.* ***Hartelijk dank!***